

„recht hadden" op een gelegenheid om „aan commissie I hun zienswijze bekend te maken". Zelfs is hij zoo bedachtzaam, „aan te nemen" (!), dat de opvattingen van die samensprekingsdeputaten zijn voorgelegd door Commissie I aan de synode. Hij voegt er aan toe: „met den zakelijken inhoud van hun argumenten was de Generale Synode dus volledig bekend". De keten wordt hoe langer hoe langer.....

Nu ben ik zoo vrij, teneinde tusschen den kerkeraad en mij alles vlak te houden, een tekstcritische conjetuur aan te durven: ik lees in dezen laatsten kerkeraadsvolzin niet „dus", zooals er staat (want dan klopt de zin niet op den voorgaanden), doch „dan".

Goed zoo, van beide kanten de hand aan de klep van de pet.

Maar dan komt het: „maar dan betreurt de Kerkeraad deze wijze van doen, welke de Kerkeraad met leedwezen in het rapport gelezen heeft".

Ziezo, nieuw zondegeval. Beïnvloeding eener commissie door een mededeeling: denk er aan, als je onzen zin niet doet, dan treden we af.

Eén van beide:

die mededeeling was officieel, en dan staan alle samensprekingsdeputaten schuldig: Doekes, Groen, Holwerda, Schilder (H. J.), Schilder (K.), Visée, Zijlstra; de kerkeraad spreekt van „deputaten"; en in deftig „kerklating" beteekent dat niet zoozeer: twee van hen, doch het heele gezelschap.

Of, die mededeeling — „we stellen de portefeuillekwesitie" — was officieus; en dan hebben zeker die twee het gedaan, die zoowel samensprekingsdeputaat als lid van Commissie I zijn geweest; en U hebt al gelezen, dat de kerkeraad dit lidmaatschap van deputatenkring en daarna van Commissie I, ernstig afkeurt. Onvoorwaardelijk. Het zijn de heeren Zijlstra en Schilder (K.). Hebben die soms namens hun mededeputaten gedreigd met de portefeuille? En zoo „hun" zaak gewonnen? Hebben zij het Amersfoortsche besluit, dat fundamentele kerkelijke wetten aantast, en dat niet „pro", doch „contra" hun principalen is, het booze Amersfoortsche besluit, helpen doordrijven.....? Op die manier? Door deze „wijze van doen"?

We houden maar op.

We zitten verlegen.

Niet vanwege de beweerde zonde (zie hieronder), maar omdat we niet weten, hoe we schrijven moeten. Val ik scherp uit over dezen onzin, dien ds M. de Goede zijn kerkeraad had moeten besparen (want hij kon beter weten), dan zegt men: scherp. Doe ik het gemeedelijk, dan komt er in „De Roeper" een protest: Schilder moet niet zoo vaderlijk doen..... Vader Pictor.....

Hoe het zij, ds M. de Goede was lid van de generale synode van Amersfoort. Hem willen wij niet verwijten, dat hij ter vergadering der synode geen woord van protest tegen deze thans onthulde misdaad gesproken heeft (ook wijzelf zien vele dingen pas later). Niettemin, wijselijk had hij toch wel gehandeld, als hij vóór hij zijn naam onder dit kerkeraadsstuk zette, en zijn scriba diens naam liet zetten, eens had geïnformeerd, b.v. bij ds H. J. Schilder, stadgenoot: zeg jò, hoe zit dat? Zijn jullie in Commissie I geweest? Hij had dan zeker antwoord gekregen: mij niets van bekend. Hebben jullie dan een briefje geschreven, dat ds Den Boeft, praeses van Commissie I, in handen gestopt is? Antwoord ware geweest: nooit van een briefje gehoord, en je hebt het tamme briefje van ds Doekes, secretaris van deputaten, toch zelf gelezen? Hebben sommigen van jullie deputaten dan mondeling of schriftelijk in de beslotenheid van Commissie I mededeelingen gedaan namens jullie allemaal, dat jullie zouden bedanken, als het niet ging naar jullie zin? En wisten „ze" dat zoo prompt? Is het dan besloten? Antwoord ware geweest: ik weet van een besluit niemendal, en ook niet van een mededeeling in een commissiekringetje, waar niet ik, H. J. Schilder, maar u zelf, collega de Goede, dagelijks mee omgaat: vraag het dan zelf aan de brs Zijlstra en Schilder (K.); en steek nou eens op, want je bent zoo'n aardige vent, als je geen spaken ziet.

Dit gesprek heeft blijkbaar niet plaats gehad.

Maar al dat andere, waarover die kerkeraad zoo met leedwezen aan het treuren is, evenmin.

Het is van a tot z fictie.

Geen deputatenbesluit.

Geen deputatenbezoek.

Geen portefeuillekwesitie.

Geen mededeelinkjes van de heeren Zijlstra of K. S. aan de commissie.

Niks, en niemendal, dat de kerkeraad van Utrecht-Noord-West niet ook zelf heel doodgewoon weet.

En die kerkeraad, die van zijn „smart" spreekt, had zich de handtekening onder een loos alarm-stukje kunnen besparen, door zijn praeses naar bewijzen te vragen: hij was toch synodelid geweest, en één der samensprekingsdeputaten was toch jaren lang met hem aan één kerkeraadstafel geweest?

Het heele aaneenrijginkje van vermoedens en fantasieën gaat terug op wat er in het rapport Samen-spreking van Commissie I staat, Acta, bl. 149:

„Onze huidige deputaten hebben duidelijk genoeg uitgesproken, dat zij bij het licht, dat zij bij de verzending hunner jongste missive hadden (het staat er nota bene nog wel met zooveel woorden bij....., K. S.) er niet aan denken konden, medewerking te verleenen aan de door de synodocratische deputaten gewenschte werkwijze..... Tenzij onze deputaten van meening zouden veranderen, zou dus (alzo concludeert de commissie, K. S.), ingeval deze synode nog door deputaten met gelijken last zou willen doen handelen, naar nieuwe gegadigden voor dit deputaatschap moeten worden gezocht".

Dat is nou alles.

Maar staat daar dan niet zoo iets als Utrecht-N.-W. „vermoedt", en met smart constateert?

Nee, meneer.

Geen woord is er gekikt tusschen deputaten en commissie. Geen woord gefluisterd, noch door br Zijlstra, noch door K.S. Die heeren plegen niet over kerkzaken te fluisteren, meen ik te weten.

De Commissie I van de Amersfoortsche synode heeft, net als ieder ander kerkmensch, en net als ieder ander lichaam, en net als de kerkeraad van Utrecht, vóór de Acta, bl. 108, rustend in 't kerkeraadsarchief, kunnen lezen, en dan ook metterdaad gelezen, dat in hun laatsten brief, gedateerd 13 Sept. 1948, en gepubliceerd op 18 Sept. 1948 (zoo lang had de kerkeraad dit generale nieuws al kunnen weten) door de na een dubbel overlijden (en blijkbaar in afwezigheid van ds H. J. Schilder) overgebleven deputaten Doekes, Groen, Holwerda, Schilder (K.), Visée, Vonk, Zijlstra is geschreven aan de deputaten-Ridderbos:

„Thans komt U ons verzoeken, onze synode te adviseeren, de door U bepleite gedragslijn te aangaan. Uit den duidelijken tekst van onze voorgaande missive was evenwel aan U bekend, dat wij de ons door de Groningsche synode gegeven opdracht nog steeds als juist erkenden. Uw verzoek komt ons dan ook onbegrijpelijk voor. In verband hiermee zij U bij dezen bericht, dat wij aan Uw verzoek niet zullen voldoen, wij ons dit — evenals aan de Groningsche Synode — zondig, schadelijk, gevaarlijk en thans zoo mogelijk nog des te meer zinloos dunkt te zijn".

Daar staat het dus: wij achten het voldoen aan Uw verzoek zondig. (Voetius zou zeggen: het is niet pro, doch contra onze principalen). En we achten het ook schadelijk, gevaarlijk en zinloos. Een publieke verklaring van gevoelen: zij zijn het met Groningen eens.

Daaruit kan IEDEREEN afleiden (als hij tenminste die deputaten ernstig neemt, en niet denkt, dat ze voor de stichtelijkheid zoo maar wat zeggen van diepe

smart en zoo): ze denken er niet over, dien kant op te gaan. Ze gelooven het niet te mogen.

En dat heeft nu commissie I ook begrepen.

En dat is nu die heele „chose". Daarmee vervalt die diepbedroefde passage uit Utrecht-N.W.

Ik val dien kerkeraad niet graag hard. Ik zal dus zijn eigen woorden gebruiken. Ik „keur het onvoorwaardelijk af", dat hij zulke dingen over de kerken uitstrooit, op grond van vermoedens, waar geen draadje houvast voor te vinden geweest is, dan alleen in een ik weet niet meer door welke misverstanden vergiftigde sfeer. Maar ook daarin konden diegenen (of: kon degene), die het door den kerkeraad geteekende stuk ontworpen hebben (of: heeft), hun (of: zijn) zware beweren over een „wijze van doen" (!) alleen dan geteekend krijgen door den kerkeraad, als deze dan meteen demonstreerde, dat ds M. de Goede tusschen 18 Sept. 1948 en 27 October 1948 toch wel den tijd gehad heeft om zelf te concludeeren wat die commissie I uit den deputatenbrief afleidde; dat hij op 27 Oct. 1948 de kans gehad heeft, commissie I (die toen over wat deputaten gedaan hadden rapporteerde) en deputaten zelf van dat diepe leedwezen en zoo op de hoogte te brengen in de volle synode; maar dat de Acta geen woord van protest bevatten.

Men raakt aan veel gewond. Maar desondanks moet het me van het hart: het is een klein kunstje klaagcopie in „De Roeper" te krijgen of opgenomen te zien. Het is een tikje moeilijker, te bewijzen, dat er ook maar een syllabe van waar is. Nu de kerkeraad officieel spreekt, gaan we er op in. De secretaris van deputaten (ds Doekes) heeft sober en publiek gerapporteerd (alleen de stukken op tafel); noch hij noch een ander heeft verder er aan gedacht; een woordje los te laten in of buiten commissie I, en het heele geval van dat betreuren en zoo, is een beetje klam.

Wie houdt nu de kerkelijke pers op met vervelende polemiek? K. S.

NASCHRIFT. Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking in ons nummer van 10 September, werd ons namens den Kerkeraad van Utrecht-N.-W. meegedeeld, dat in zijn vergadering van 19 Juli j.l. besloten werd bedoelde uitspraken aan alle Kerkeraaden toe te zenden, alsmede aan „De Reformatie", „De Roeper" en „Ons Kerkblad" (prov. Utrecht).

Al deze stukken zijn tegelijk afgegeven op het postkantoor te Utrecht, terwijl de broeder, die de verzending op zich nam, met nadruk heeft verklaard, dat het voor mij bestemde was geadresseerd aan de Redactie van „De Reformatie", de Weleerw. Hooggele. Heer Prof. Dr. K. Schilder, Vloedijk 14 te Kampen, zooals in den kop van het blad is aangegeven.

De Kerkeraad vertrouwt, dat wij deze verklaring, ter voorkoming van misverstand, wel zullen willen aanvaarden. Wij danken hem voor zijn bericht, dat we op 21 Sept. onder de oogen kregen en aanvaarden de verklaring van den kerkeraad onmiddellijk en algeheel. K. S.

De vrijmaking opnieuw afgeremd

De radio van Vrijdag 9 Sept., v.m. 7 uur, 't Dagblad „Trouw" met een apart opvallend bericht op de voorpagina, verwijzend naar de uitvoeriger berichtgeving op de 2de pagina, meldde, dat de „Generale Synode der Geref. Kerken", vergaderd te Den Haag, een nieuw verzoek zal richten tot onze, de eigenlijke Gereformeerde Kerken, om een samenspreking.

In tegenstelling met onze generale synode van Amersfoort, waar de heele behandeling van de zaak der eenheid voor het forum der kerken is behandeld, is hier de heele behandeling geschied met gesloten deuren. Toen het comité generaal opgeheven werd, kregen de menschen alleen te hooren de voorlezing van een brief van Ds B. A. Bos en de conclusies, die door de synode in comité generaal aanvaard waren.

Ik vermoed zoo, dat dat „comité generaal" het gordijn is, waardoor heel wat geharrewar en gedokter aan het oog van de mondige (ook mondig geachte?) schare onttrokken wordt. Ds Toornvliet ziet tot op heden vrijwel geen fouten, die door de voorgaande synoden gemaakt zouden zijn; hij verdedigt tot op den huldigen dag in „De Strijdende Kerk" al, wat wij op grond van Schrift, Belijdenis en Kerkenordening verkeerd achten, met élan; Prof. H. N. Ridderbos doet hetzelfde, wat hem zelfs een stukje van Ds B. A. Bos in „De Roeper" van 20 Aug. j.l. op den hals haalt; Dr A. de Bondt verdedigt de oude leerbeslissingen op dogmatische gronden (hij tracht het althans te doen), en zoo zou ik door kunnen gaan. Aan den anderen kant zijn er daar menschen, die, wat gebeurd is, verkeerd achten; die schakeeringen hierin wisselen tusschen „stom" en „diep-zondig", al naar gelang degenen, die zich uitlen in dezen zin, dogmatisch geheel of bijna geheel indifferent zijn, en van meening zijn, dat „alles zooveel mogelijk één moet zijn" om de „komen-de vloedgolf van het communisme te kunnen keeren" (machtsstrijd), of, dat zij de genomen besluiten, met opvolgende schorsingen en afzettingen, verkeerd vinden, omdat ook zij vinden, dat die ingaan tegen Schrift, Belijdenis en Kerkrecht (de bezwaarden onder de synodocratie). De stem van alle dezen zal wel doorgedrongen zijn tot de, in deze „synode" vergaderden, en

de moeite, die het gekost zal hebben om al deze tegenstrijdige geluiden tot iets te vereenigen, dat den naam van harmonie moet dragen, zal wel zoo groot geweest zijn, dat het met het oog op die mondige schare, maar wenschelijker aan de vergaderende heeren toegeschreven heeft, een en ander te verbergen achter de gordijnen van het „comité generaal".

Enfin, van achter deze gordijnen zijn dan de conclusies tot ons gekomen; en als belangstellende in veel, wat er op geestelijk gebied geschiedt, en omdat ons kerkelijk leven er allicht mee te maken zal krijgen, evenals wanneer de Hervormde Synode conclusies publiceert bv. over de school of over christelijke parvorming, of over het christelijke leven, wil ik deze Haagsche conclusies kort aan een analyse onderwerpen.

De „synode" „overweegt" dan eerst.

En wel, „dat uit tal van bij haar ingekomen stukken blijkt, hoe sterk de begeerte in onze (dat zijn de synodocratische, P. J.) kerken naar samenspreking en hereeniging met de Gereformeerde Kerken (onderhoudende art. 31 K.O.) leeft." Dat geloof ik graag; maar, zooals ik boven reeds aangaf, zulk een begeerte kan heel uiteenlopende gronden hebben. Die begeerte is goed, als die een eenheid wenschte alleen op den grond van het fundament van Apostelen en Profeten; maar die is pertinent fout en te verwerpen, als die eenheid gewenscht wordt, om b.v. als grotere massa sterker te staan tegen het zich opdringende communisme, desnoods, met op sommige punten wat prijsgeven van dien grondslag van Schrift, Belijdenis en Kerkenordening.

Voor wij aan deze „overweging" waarde hechten, zouden wij dus eerst moeten weten, hoe al die briefschrijvers de eenheid begrepen. Ik geloof best, dat Prof. Ridderbos (Sr zoo wel als Jr) ook de eenheid met ons begeeren, als..... wij ons maar weer willen be-geven onder de synodocratie!

De „synode" „overweegt" verder, b. „dat een zelfde begeerte openbaar geworden is binnen de gemeen-

1) Daarna: want toen deputaten hadden gerapporteerd aan de synode, waren ze automatisch verdwenen.....

iet over,
gelooven
repen.
„ch o s e”.
passage uit

d. Ik zal dus
het onvoor-
der de kerken
is, dan alleen
misverstande
den diegenen
kerkeraad getee-
ft), hun (of:
n doen”) (1)
kerkeraad, als
M. de Goede
1948 toch wel
leeren wat die
eldde; dat hij
nmissie I (die
rapporteerde)
zen en zoo op
; maar dat de

ondanks moet
kunstje klaag-
nomen te zien.
a, dat er ook
kerkeraad
secretaris van
publiek gerap-
noch hij noch
een woordje
en het heele
a beetje klam.
aet vervelende
K. S.

desbetreffende
Aber, werd ons
V. meegedeeld,
loten werd be-
te zenden, als-
en „Ons Kerk-

a op het post-
de verzending
a, dat het voor
dactie van „De
r Prof. Dr K.
in den kop van
verklaring, ter
villen aanvaar-
dat we op 21
n de verklaring
el. K. S.

om al deze te-
ligen, dat den
wel zoo groot
p die mondige
gaderende hee-
te verbergen
eraal”.
a dan de con-
ngstellende in
ledt, en omdat
aaken zal krij-
ode conclusies
hristelijke par-
n, wil ik deze
lyse onderwer-

komen stukken
dat zijn de sy-
enspreking en
erken (onder-
loof ik graag;
ik een begeer-
ebben. Die be-
t al alleen
undament
ten; maar
als die eenheid
massa sterker
amunisme, des-
prijsgeven van
is en Kerken-

naarde hechten,
oe al die
id begeer-
erbos (Sr zoo-
egeeren, als
villen be-
eratie!
„dat een zelfde
in de gemeen-

schap van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 K.O.)
zoals gebleken is uit den brief van en de samenspreking
met ds B. A. Bos.” Ik kan niet gelooven, dat dit juist
is. Tenzij ik de heele zaak ongelooflijk oppervlakkig
bezie en alleen let op „een begeerte naar eenheid”, zoo
in het algemeen. Zoals boven reeds gememoreerd, ik
kan niet gelooven, dat de Ridderbussen dezelfde be-
geerte naar eenheid hebben, als in hun eigen kring
b.v. ds Schep. Ik weet uit gesprek en brief, dat dr De
Bondt met mij ook gaarne kerkelijk één wil zijn, maar
is dat „een zelfde begeerte” als die, die er zou zijn
binnen de gemeenschap onzer kerken? Ik kan dat
niet gelooven.

Vergelijken we overweging I met overweging II,
dan zien we dat in I gesproken wordt van een be-
geerte naar eenheid in de synodocratische kerken en
in II van zulk een begeerte binnen de Geref. ker-
ken! Dit suggereert dat de begeerte naar eenheid bij
de synodocraten vrijwel algemeen is; bij de gerefor-
meerden meer zoo hier en daar! Ik geloof, dat hier
een verkeerde situatietekening gesuggereerd wordt.
Bij de synodocraten zijn er verscheidenen, die ons niet
luchten of zien kunnen; en is er een eenheidsstreven,
waarvan verschillende synodocratische sprekers op de
z.g. „Oecumenische Geref. Synode” van Augustus ’49
te Amsterdam blijk gaven, dat het bedenkelijk „ruim”
neemt met den grondslag van Schrift en Belijdenis;
en bij ons zijn er heel wat, die uiterlijk niet den schijn
hebben de eenheid te begeeren, omdat zij zoo strak
staan op het handhaven van dien grondslag; die lie-
ver van alle schepselen afzien (ook al zijn het syno-
docraten) dan in eenigerlei opzicht in te gaan tegen
Gods Woord.

Ik zal nu maar niet ingaan op den brief van ds
Bos; misschien is de inhoud daarvan in dit verslag
slordig weergegeven. Maar als het waar zou zijn, dat
ds Bos geschreven zou hebben: „Laat ons vergeten
hetgeen achter ons ligt en ons ernstig afvragen of
voor de toekomst een weg is te vinden om weer sa-
men te gaan”, dan zeg ik: dat is verkeerd. Wij mogen
nooit vergeten hetgeen achter ons ligt. Daar had
Groen van Prinsterer beter oog voor, wiens handelen
bepaald werd door het: „daar staat geschreven” en
„...er is geschied”; want, zoo zegt hij: wat ge-
schied is, is het „vlammende schrift van den Heiligen
God”, zoals de Bijbel óók „schrift” is. En het „vlam-
mende schrift van den heiligen God” mogen wij nooit
vergeten!

De „synode” spreekt dan verder uit, „dat niets on-
beproefd gelaten mag worden om in den weg van sa-
menspreking met de Geref. Kerken (onderh. art. 31
K.O.) zoo mogelijk tot hereeniging te komen”. Als ik
dit zoo lees, denk ik: nu, dat zal dien deputaten voor
samenspreking met ons, die door de Zwolsche „syno-
de” benoemd zijn, en die niet eens een paar zinnestjes
op schrift wilden zetten, hoewel de Zwolsche „synode”
hun dit niet verbod en de Elindhovense van 1948
dit nog eens onderstreepte, een behoorlijke berisping
opleveren. Want die hebben dan toch maar onbe-
proefd gelaten, die paar zinnestjes op schrift te zetten.
Immers die „voorschands schriftelijke” onderhandeling
was onzerzijds voorwaarde om te komen tot samen-
spreking; en dat wisten zij heel duidelijk; zij wisten
ook heel duidelijk, dat onze deputaten daarvan niet
af mochten wijken!

Zouden we dus nu den weg opgaan van een „voors-
hands schriftelijke” onderhandeling om zoo te ko-
men op den weg der samenspreking? Zoo staat het
er; de redactie van deze uitspraak laat deze moge-
lijkheid ruimschoots open. Maar ... zoo zal het wel
niet „bedoeld” zijn.

Dan komt het besluit. „1e, ondanks de afwijzende
beslissing van de Gen. Synode van de Geref. Kerken
(onderh. art. 31 K.O.), gehouden te Amersfoort
(1948), zich nu reeds opnieuw tot deze kerken te
richten met het verzoek om een samenspreking, waar-
bij” enz. Deze redactie suggereert weer iets anders,
dan de Amersfoortsche synode besloten heeft. Dit sug-
gereert: onze Geref. kerken willen geen contact meer;
uit! En dan denken velen al: bah, wat een botte men-
schen toch! Maar de Amersfoortsche synode besloot:
„geen nieuwe deputaten voor contact-opneming met
de gemeenschap, die ons uitwierp, te benoemen”;
waarna de oorzaken hiervoor, die enkel bij de syno-
docraten lagen, opgesomd worden. En dan herinnert
de Amersfoortsche synode de uitwerpende kerken
„aan de bij herhaling om ’s Heeren wil gegeven ver-
zekering, de eenigheid des geloofs te willen onder-
houden met allen, die in leer en kerkregering zich
houden of gaan houden aan het Woord Gods, de Drie
Formulieren van Eenigheid en de aangenomen Ker-
kenordening”; terwijl onze kerken zich in besluit 3b
zelfs bereid verklaarden, onder bepaalde
omstandigheden, ondanks de met
deze deputaten opgedane teleur-
stelling en, een vervroegde synode voor de zaak
van de eenheid bijeen te roepen!!!

Dit zijn FEITEN, o besluiten nemende Haagsche
synode, „vlammende letters van den heiligen God”!
Die ge niet moet negéeren!

Ze zullen zich dus opnieuw tot ons richten. Nu, uit
onze besluiten van Amersfoort weten ze het adres:
de kerk van Kampen; deze is roepende kerk voor de
volgende, evtl. vervroegde generale synode.

Alleen maar, alvorens de kerk van Kampen op zulk
een verzoek (tot een vervroegde synode) in mag gaan,
sullen de synodocratische kerken „in bondige be-

Geen „passe-partout” schibboleth

In de laatste jaren is onder ons met kracht naar
voren gekomen, dat de Bijbel niet een verzameling is
van abstracte, tijdloze godsdienstige spraken, geen
„samengeflanst Alkoran”, om met Bilderdijk te spre-
ken, maar de oogen zijn weer geopend voor het histo-
risch karakter van de Schriftopenbaring. Men heeft
weer oog gekregen voor haar historisch aspect, voor
de openbaringshistorie, de heilshistorie en de geloofs-
historie, die ons in de Schriften gegeven is.

Dat geldt met name voor de dusgenaamde histori-
sche en profetische boeken der Schrift. Maar men mag
niet vergeten, dat ook de epistolaire literatuur, de
brieven van het Nieuwe Testament, geschreven zijn
naar aanleiding van bepaalde kwesties, moeilijkheden
en noden, in bepaalde situaties in de wording van
de jonge Christelijke Kerk.

Men versta ons wel.

We hebben in geen der Schriften te doen met lou-
ter historische documenten. Dat historische is slechts
een bepaald aspect van de Schrift. Zij is het Woord
Gods voor de Kerk aller eeuwen. Maar om dat Woord
Gods voor alle eeuwen, het eeuwig Evangelie te ver-
staan, is het noodig ook de historische situatie waar-
in de heilige mannen Gods het geschreven hebben te
kennen voor zoover die situatie uit de Schriften zelf
duidelijk is.

Men hoort in de gesprekken en besprekingen over
het eenheidsstreven onzer dagen nog wel eens Johan-
nes' woord citeren: „Hieraan kent gij den Geest Gods;
alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in het vleesch
gekomen is, die is uit God, en alle geest, die niet be-
lijdt, dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is,
die is uit God niet, maar dit is de geest van den Anti-
christ” (1 Joh. 4:2, 3).

En men hoort dan deze woorden aanhalen alsof hier
nu voor alle tijden, voor elke historische situatie, voor
alle landen het schibboleth gegeven is, waaraan elke
ketter en alle ketterij is te onderkennen. En men han-
teert dan deze woorden van den apostel alsof hier nu
een formule gegeven is, waarin bij overig verschil van
gevoelen, alle „Christenen” zich kunnen vinden, een
basis, waarop bij overige divergentie in het „belijden”
allen te allen tijde en onder alle omstandigheden kun-
nen „samenwerken”.

Reeds exegetisch staat deze meening niet sterk.
Want „belijden” is naar de Schriften méér dan „zeg-
gen”. Er is soms een zeggen-met-den-mond, waarmee
een verloochenen-met-de-daad gepaard gaat. De Cate-
chismus spreekt van menschen, die met de daad den
eenigen Heiland Jezus verloochenen, hoewel zij met
den mond van Hem roemen (Zondag 11). Zulk „roe-
men” is den naam van belijden niet waard. Want pri-
mo: belijden met den mond is eerst belijden als we,

sluiten betering des levens (moeten) hebben beloofd
en bewezen en dus ook opgehouden (moeten) zijn met
het pogen, onze plaatselijke kerken, gelijk ook haar
eigen kerken, te doen vergeten, dat geen enkele
p l a a t s e l i j k e breuk waarlijk geheel worden
kan, zonder dat de zonden van en in het k e r k
v e r b a n d herroepen worden. En dan moet dat
verzoek nog komen van „een bevoegde kerkelijke
vergadering”; is die Haagsche synode dat??

Of..... zou de samenspreking overal p l a a t s e l i j k
bedoeld zijn? B.v. dat we in Leiden eens moe-
ten gaan samenspreken, en in Rijnsburg en in Val-
kenburg? Het valt me nl. op, dat in dit besluit niet
opgenomen is, dat voor deze zaak.....
d e p u t a t e n b e n o e m d m o e t e n w o r d e n !

Terwijl het „2de” van dit besluit bevat: „intusschen
voort te gaan met haar arbeid en die beslissingen te
nemen, die in antwoord op de verschillende ingeko-
men stukken, die op deze zaken betrekking hebben,
noodzakelijk zijn.” Ik weet natuurlijk niet, wat die
ingekomen stukken behelzen; maar ik weet wel uit
deze publicatie, dat deze synode, evenmin als haar
voorgangsters, ook maar iets heeft
t e r u g e n o m e n !!! Er is nog niet eens getornd
aan de „Vervangingsformule”; de „synode” laat nog
geen stukje van haar „macht” die zij zich in ’42 over de
kerken aangematigd heeft, schieten. Zóó gaat die
„synode” dus door; zóó zal zij dus de in die inge-
komen stukken gedane voorstellen of voorstellen be-
handelen! Nog steeds..... z u i v e r s y n o d o c r a t i s c h !
Stel eens, dat er van één onzer kerken een
verzoek bij haar was ingekomen om in den weg der
samenspreking te komen tot „hereeniging”; dan kan
zij, met negeering van ons kerkver-
band, met die kerk gaan onderhandelen. Zuiver sy-
nodocratisch; wat politiek en diplomatie niet uitsluit!
Wel deelde, volgens de Nieuwe Leidse Courant, Dr
Hoek met nadruk mede, „dat de Synode geen onder-
scheid in (mogelijk bedoeld: scheiding tusschen? P. J.)
wenschte te maken en zij zich daarom tot deze Kerken
in haar Synodaal verband richtte”. Maar hiervan lees
ik niets in de besluiten; en aan de besluiten alleen zijn
de kerken gebonden.

Dan komt de basis voor de samenspreking; deze
„zij (in overeenstemming met de indertijd aan de de-
putaten van de Generale Synode 1946 gegeven op-
dracht) de Heilige Schrift en de drie formulieren van
Eenigheid”.

OP EN OM 'T KERKPLEIN

hetgeen we belijden met den mond, ook gelooven met
het hart (Ned. Geloofabel, art. 1, Rom. 10:9, 10).
Maar dan hebben we het belijden nog slechts gezien
van de subjectieve zijde. Er is voor het belijden ook
een norm!

Belijden is homo-logein, naar en overeenkomstig de
openbaring Gods spreken, haar ná-spreken, met haar
mee-spreken. En zoo mogen we ook niet het gegeven,
dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is, als een
„hoofdwahrheit” lospellen uit het geheel van het
Woord Gods, maar hebben we deze waarheid te be-
lijden met het geheel van „alles wat ons God in Zijn
Woord heeft geopenbaard” (Zondag 7). En ik mag
dus nooit aan een ander vragen: „Geloof ge, dat
Jezus Christus in het vleesch gekomen is?”, en hun
zeggen: „als ge hierop ja zegt, dan vraag ik u ver-
der maar niets meer; de rest is van minder belang”.

Maar daar komt nog iets bij. Johannes waarschuwt
in zijn tijd tegen bepaalde ketteren en ketterijen.
Tegen gnosticeerende stroomingen, die de vleesch-
wording van het eeuwige Woord loochenden. En toen
was de brandende vraag: Is Jezus Christus de in het
vleesch gekomen waarachtige God, ja dan neen?!.
Aan het antwoord op die vraag was in die situatie der
Kerk de geest-der-waarheid en de geest-der-dwaling
te herkennen.

Toen.

Maar wie in Luther's dagen den geest der waarheid
en den geest der dwaling wilde onderkennen, deed be-
ter te informeren naar andere dingen; of we gerecht-
vaardigd worden uit en door het geloof alleen of
ook uit de werken? Of we in het Avondmaal 't lichaam
en bloed des Heeren door werking des Heiligen Gees-
tes, dan wel met den lichamelijken mond uit een pries-
terhand ontvangen?

En in de dagen van de Remonstranten deed men
wel te vragen naar de souveriniteit van den Heiligen
Geest, in het werk van de toeëigening des heils.

Gelijk men zoo omstreeks 1926 in de kerken in Ne-
derland informeren moest naar de historiciteit van
hetgeen ons in Genesis 1—3 wordt geopenbaard.

Zoals er vandaag weer andere vragen zijn.

De ketterij in de kerk is niet tijdloos.

Elke ketter heeft zijn letter.

Elke tijd zijn eigen ketter.

En daarom brenge men niet één enkel, als een tijd-
loos passe-partout gehanteerd schriftgegeven in ge-
ding, maar beproeve men aan al de Schriften de gees-
ten, of zij uit God zijn.

Ook de belijdenis, dat Jezus Christus in het vleesch
gekomen is, is geen passe-partout, geen tijdloos schib-
boleth.

D. E. C.

Ei zoo, ik vraag: is dat een g e m e e n s c h a p p e l i j k e
basis? Zijn we het eens over bv. de artt.
33 en 34 van de Ned. Gel. Bel.? Die handelen over de
Sacramenten en den Doop? Ik meen me te herinne-
ren, dat de toenmalige cand. H. J. Schilder in dat op-
zicht eenige ervaringen heeft opgedaan! Zijn we het
eens over de artt. 27 t.e.m. 29 N.G.B.? Die handelen
over de Kerk? De synodocraten lezen in deze artikelen
allerlei dingen in, die er niet in staan, als: dat de
sacramenten alleen maar aanwezig geloof verzegelen;
dat er een, in Kuyperiaanschen zin, pluriformiteit der
kerk zou zijn, enz. Terwijl Kuyper Sr in het derde deel
van zijn „Gemeene Gratie” volmondig toestemt, dat
het Nieuwe Testament, noch de Belijdenisschriften der
Kerk, noch de oude reformatoren, de pluriformiteit
der kerk kennen! Kijk weer maar eens naar wat Prof.
Dr H. N. Ridderbos en Dr de Bondt schrijven; om al-
leen maar bij deze twee te blijven.

Verder volgt: „b. het aanknooppingspunt zij de ver-
klaring van de Generale Synode van Utrecht, 11 No-
vember 1943, aldus luidende”; enz. Dat is die gladdie,
politieke verklaring, toen de strijd der uitdrijving op
z'n felst begon te worden (o, eind 1943!). Die ver-
klaring, die ds B. A. Bos toen óók al te pakken had.
Naar aanleiding daarvan schreef hij direct een hoog-
gestemd stuk in de toenmalige „Wachter” met als
opschrift: „Dit is van den Heere geschied”; maar vóór
„De Wachter” van de persen afkwam, had hij daar-
onder al een ondertiteltje in moeten lassen, dat ver-
wees naar een stuk in het volgende nummer, waarin
aangevoerd zou worden, dat die verklaring van 11 Nov.
1943 lang niet zoo mooi was als zij er zoo, bij eersten
oogopslag, uitzag! Dat paardje, geboren, toen ook het
bekende „Praeadvies van commissie I” eenige weken
op de wereld was, en die elkaar niet verloochenen (ze
hebben beiden een Ridderbosiaanschen vader), komt
dus weer van stal en zal „aanknooppingspunt” voor de
samenspreking worden. (Ik vraag: met de instem-
ming van ds B. A. Bos?? Laat hij dan nog eens den-
ken aan „De Wachter” van Nov. 1943!)

„Aanknooppingspunt”; wat is dat? Ik vraag dat, om-
dat dit besluit het eerst heeft over de „basis”, daarna
over het „aanknooppingspunt” en ten slotte over het
„onderwerp” van de samenspreking. Dit laatste zal
zijn: „al hetgeen ons gescheiden heeft en nog geschei-
den houdt”. Nu, dat is heel wat. Dat is reeds heel wat
meer dan toen wij in 1944 uit elkaar gingen! Maar,
wat is nu bij dat alles een „aanknooppingspunt”? Een
„basis” is een duidelijk iets; het „onderwerp” is even-

zoo duidelijk. Maar tusschen deze in nu dat „aanknooppingspunt“??

Of..... heeft men wel door, dat wij niet op dezelfde basis staan; en dat wij over het onderwerp veel te ver uiteenlopende meningen hebben, zoodat het spreken alleen daárove niet tot elkaar zal brengen. En dat men daárove een „aanknooppingspunt“ zoekt, een..... aasje den ander voorhoudt, waar hij wel in bijten zal. Nu, van synodocratische zijde had men dan geen beter „aanknooppingspunt“ aan kunnen bieden dan die verklaring van 11 Nov. 1943! Immers, toen de strijd tot zijn hoogtepunt begon te komen, heeft Da B. A. Bos daarin reeds één keer gebeten. Gelukkig, vóór hij toen goed doorbeet, voelde hij den verscholen angel al prikken. En liet het aas schieten. Maar nu..... hij heeft nu zelf, zonder de overgrootte meerderheid van zijn broeders en zusters daarin te kennen, al aan deze Haagsche „synode“ geschreven; hij heeft ook al een

De roepende kerk van Kampen en het verzoek van de Haagsche Synode

De synode van de zich noemende Gereformeerde Kerken, vergaderd te 's-Gravenhage onder presidium van Dr J. Hoek nam in haar besloten zittingen, nadat Commissie I had samengesproken met Da B. A. Bos, het daarna in openbare zitting medegedeelde besluit „ondanks de afwijzende beslissing van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.), gehouden te Amersfoort (1948), zich nu reeds opnieuw tot deze Kerken te richten met het verzoek om een samenspreking.....“. Het door een tweetal overwegingen, een uitspraak, een viertal bepalingen omgeven besluit, met de aankondiging dat de Synode intusschen voortgaat met haar arbeid en die beslissingen zal nemen, die in antwoord op de verschillende ingekomen stukken, die op deze zaken betrekking hebben, noodzakelijk zijn, is in de pers gepubliceerd en ook te vinden in de rubriek Kerknieuws van „De Reformatie“ van 17 September 11. op pag. 427.

De Kamper Kerkbode van 17 September meldt in het Kort Veralag van de vergadering van den Algemeenen Kerkeraad op Woensdag 14 September het volgende:

Ter tafel is een schrijven van de „Generale Synode van de Geref. Kerken in Nederland“ met bijlage, bestemd voor de e.v. generale synode, samen te roepen door Kampen, houdende verzoek om een samenspreking. Aan den kerkeraad richtte opgemelde synode het verzoek te willen bewerken, dat deze gewichtige zaak zoo spoedig mogelijk in een vergadering van de Generale Synode Uwer kerken kan worden behandeld.

Na bespreking van het aan den kerkeraad gerichte schrijven werd met algemeene stemmen het volgende besluit genomen:

De Raad van de Gereformeerde Kerk te Kampen in zijn vergadering van 14 September kennis genomen hebbende

1. van een schrijven d.d. 9 September 1949 van de zich noemende „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland“, vergaderd te 's-Gravenhage;
 2. van de bij dat schrijven gevoegde bijlage, inhoudende o.m. een tot de „Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.)“ gericht verzoek om een samenspreking;
- gelet op het in bovengenoemd schrijven van 9 September 1949 gedaan verzoek „te willen bewerken, dat deze gewichtige zaak, zoodra zulks mogelijk is, in een vergadering van Uw synode kan worden behandeld“;

1. dat de generale synode van De Gereformeerde Kerken, vergaderd te Amersfoort (1948) aan de roepende kerk van Kampen als tijd voor samenroeping van de e.v. generale synode aangaf „medio Augustus van het jaar, dat bepaald wordt naar de kerkenordening“, dat is het jaar 1951;
2. dat eenig verzoek van tenminste twee particuliere synoden om de generale synode binnen de drie jaren te beroepen (art. 50 K.O.) niet ter tafel is;
3. dat ook het geval, genoemd in de Acta van de generale synode van Amersfoort art. 89 sub C, 3, b, zich niet voordoet;
4. dat het door de generale synode van Amersfoort blijkens art. 89 sub C, 3, b beslotene inzake een eventueel vervroegd samenroepen van de e.v. generale synode aan de zich noemende „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken“ (1949) bekend is, althans bekend kan zijn blijkens het besluit van de generale synode van Amersfoort Acta art. 89 sub C, 3, c, welk besluit volgens een mededeeling van een der leden van het moderamen van laatstgenoemde synode geheel is uitgevoerd;

1. aan het verzoek van de zich noemende „Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland“, gedaan in het schrijven van 9 September 1949 te voldoen, en mitsdien
2. aan de e.v. generale synode het aan den kerkeraad gerichte schrijven van 9 September en de voor de e.v. generale synode bestemde bijlage aan deze synode voor te leggen, zoodra deze zal samenkomen.

Dit besluit spreekt voor wie lezen kan voor zichzelf. Daar echter niet iedereen de kerkenordening en de acta van de generale synode van Amersfoort bij de hand heeft, kan het zijn nut hebben over en naar aanleiding van dit besluit van Kampen's kerkeraad een en ander te schrijven. Immers dit besluit is op de bepalingen van de kerkenordening en de besluiten van

vergadering meegemaakt en aan de besprekingen actief deelgenomen van de commissie voor de eenheid, terwijl hij toch maar niet verscheen op de vergaderingen van de Amersfoortsche synode, ook niet op die, waar over de eenheid gehandeld werd, terwijl daar ook een brief van hem ter tafel was; wie weet, mogelijk bijt hij nu beter door.....

Om tot ons slot te komen: dit besluit is weer een uitermate geschikt iets, om de vrijmaking af te remmen en stil te doen staan. De bezwaarden onder de synodocratie zullen wéér zeggen: oeh, laat ons eerst nog eens afwachten wat ervan komt.....

Maar, één van beiden: de vrijmaking was in 1944 zonde en dan is zij het nu nog; of zij was in 1944 geoorzaamd aan den Heere; maar dan is zij nóg eisch. Vandaag en niet pas morgen!

Leiden.

P. JASPERSE.

de generale synode van Amersfoort gegrond, naar welke dan ook in dit besluit verwezen wordt.

De raad van de door de generale synode van Amersfoort aangewezen roepende kerk voor de e.v. generale synode, die van Kampen, ontving van de generale synode van 's-Gravenhage een door alle leden van het moderamen synodi ondertekend schrijven d.d. 9 September met 'n bijlage. De bijlage bevatte het volgens het schrijven op 8 September genomen besluit zich nu reeds opnieuw tot de vrijgemaakte Kerken te richten met het verzoek om een samenspreking. En de brief aan den raad van de roepende kerk bracht een dringend gedaan verzoek „te willen bewerken dat deze gewichtige zaak, zoodra zulks mogelijk is, in een vergadering van Uw synode kan worden behandeld“.

Dit dringend gedaan verzoek noopte den kerkeraad opnieuw zich rekenschap te geven van de taak van de roepende kerk. Die taak is: 1. Alle voor de e.v. generale synode inkomende stukken te ontvangen en te bewaren. 2. De generale synode samen te roepen. 3. Bij en na de samenroeping van de generale synode aan de kerken (inclusief classicale vergaderingen en particuliere synoden) een voorloopig agendum toe te zenden.

Het eerste, het bewaren en ontvangen van voor de e.v. synode bestemde stukken is het eenvoudigste. Een secure scriba met een goeden klapper vermag veel. Het tweede is wat moeilijker. Want een roepende kerk mag niet op ieder willekeurig tijdstip een generale synode samenroepen. Ze is daarbij gebonden aan de kerkenordening en wat haar opdrachtgeefster nader in overeenstemming met de kerkenordening mocht besloten hebben. En voor het derde, het opstellen en toezenden van het voorloopig agendum aan de kerken etc. zijn er voorschriften, die moeten worden in acht genomen.

Het Haagsche stuk leverde ten aanzien van het eerste geen moeilijkheden. De roepende kerk had reeds meerdere stukken ontvangen.

Minder eenvoudig was het schijnbaar met het in den brief van het moderamen d.d. 9 September gedaan verzoek „te willen bewerken, dat deze gewichtige aangelegenheid, zoodra zulks mogelijk is, in een vergadering van Uw synode kan worden behandeld“.

De bereidheid van Kampen's kerkeraad om aan dat verzoek te voldoen, was er terstond. Immers hij had van art. 129 van de acta van Amersfoort, waarin de kerk van Kampen als roepende kerk voor de e.v. generale synode werd aangewezen, met dankbaarheid kennis genomen. En bij gevolg de opdracht om alle bij hem ingekomen stukken, zoodra zulks mogelijk is, aan de e.v. generale synode voor te leggen, aanvaard.

Maar hoe zou de kerkeraad nu hebben te voldoen aan het verzoek van de Haagsche Synode?

Een generale synode is er sedert 18 November 1948 niet.

En vergaderingen van de generale synode worden dan ook niet gehouden.

Op het oogblik is Kampen's Kerkeraad dus niet in staat het besluit en het verzoek van de Haagsche synode door te geven aan een vergadering van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Maar beteekende het verzoek van de synode van 's-Gravenhage dan misschien een verzoek aan Kampen een generale synode te beroepen?

Dát mocht de Raad van de roepende kerk niet van de generale synode onderstellen.

Want deze synode wéét, dat een generale synode „ordinairlijk“ alle drie jaren samenkamt. En de generale synode kan ook weten, dat De Gereformeerde Kerken, die Kampen straks in generale synode heeft samen te roepen, méér dan alleen artikel 31 K.O. onderhouden. Gelijk trouwens uit de acta van de generale synode van Amersfoort blijkt. Immers artikel 179 van opgemelde acta luidt: „Als roepende kerk voor de e.v. generale synode wordt aangewezen de kerk van Kampen. Als tijd voor de samenroeping wordt aangegeven medio Augustus van het jaar, dat bepaald wordt naar de kerkenordening“.

Dat beteekent, dat de kerk van Kampen opdracht heeft de generale synode samen te roepen medio Augustus van het jaar 1951. Immers art. 50 K.O. luidt:

„De Nationale Synode zal ordinaerlijk alle drie jaren eens gehouden worden“.

Nu is er op alle regels een uitzondering. Daarom zegt de kerkenordening: „ten ware, dat er eenige dringende nood ware, om den tijd korter te nemen“. Edoch, de beoordeeling van de vraag of zulk een dringende nood aanwezig is, staat niet aan de roepende kerk. Voor zulk een vervroegd samenroepen van een generale synode is volgens artikel 50 noodig het oordeel van tenminste twee particuliere synoden. Let wel: niet de uitgesproken wensch, maar het oordeel van tenminste twee particuliere synoden is daartoe vereischt. En zelfs dán mag de roepende kerk nóg niet de generale synode samenroepen. Want dan is voorts nog noodig het advies of de goedkeuring van de particuliere synode, waaronder de roepende kerk van Kampen ressorteert. Dat is dus in dit geval de particuliere synode van Overijssel en Gelderland. Zulk een oordeel van twee particuliere synoden was op 14 September te Kampen niet ter tafel. Ook deze mogelijkheid deed zich dus voor het samenroepen eener generale synode niet voor.

Nu heeft voorts de generale synode van Amersfoort de mogelijkheid voor het samenroepen van een generale synode binnen den tijd van drie jaren open gelaten juist met het oog op de materie van een „samenspreking“ met de gebonden kerken.

Zij besloot, blijkens artikel 89 van hare acta, sub C, 3, b: „(zich voor het tegenwoordige te bepalen tot) de verzekering, dat de gemeenschap, die ons uitstiet en van Godswege blijft opgeroepen tot bekeering van binding aan valsche leeruitspraken en andere daden van kerkseheuring, aanstands door ons zal kunnen en moeten aangehoord worden, zoodra zij in bondige besluiten betering des levens zal hebben beloofd en bewezen en dus óók zal opgehouden zijn met het pogen, onze plaatselijke kerken, gelijk ook haar eigen kerken te doen vergeten, dat geen enkele p l a a t s e l i j k e breuk waarlijk geheeld worden kan, zonder dat de zonden van en in het kerkverband herroepen worden, in welk geval iedere daartoe bevoegde kerkelijke vergadering de roepende kerk kan aanschrijven om een vervroegde synode“.

Amersfoort heeft dus gezegd: er kan met het oog op een „samenspreking“ een vervroegde synode samengeroepen worden. Als n.l. in bondige besluiten de gemeenschap, die ons uitstiet, betering des levens zal hebben beloofd en bewezen. In dat geval mag de roepende kerk nog wel geen synode uitschrijven, maar kunnen daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen (dus minstens twee particuliere synoden) de roepende kerk aanschrijven om een vervroegde synode. Daargelaten of de generale synode van 's-Gravenhage in bondige besluiten bekeering des levens beloofde en bewees — wij voor ons gelooven er niets van — zelfs als dat was gebeurd, zou de roepende kerk pas een generale synode vervroegd kunnen bijeenroepen over de zaak eener samenspreking, indien twee particuliere synoden van oordeel waren, dat zulke bondige besluiten te 's-Gravenhage genomen waren en ook de particuliere synode van Overijssel en Gelderland tot vervroegde samenroeping adviseerde.

Dat alles wist men te 's-Gravenhage.

Men kent daar de kerkenordening.

Men heeft daar de acta van Amersfoort.

Want de generale synode van Amersfoort besloot aan de deputaten van de synode van Utrecht 1946 kennis te geven van het besluit inzake de materie eener „samenspreking“ met toezending van de acta. Alzoo is ook geschied.

Aan alle deputaten voor samenspreking (samenroeper Prof. Dr J. Ridderbos) is eerst bij schrijven kennis gegeven van het besluit van de generale synode van Amersfoort; daarna zijn hun, acht in getal, terstond na de verschijning de acta toegezonden.

Ten bewijze daarvan bewaart de scriba I van de Amersfoortsche synode nog een enkel kaartschrijven, waarin hem op vriendelijke wijze werd dank gebracht voor zijn moeite.

En de deputaten voor samenspreking hebben natuurlijk ter synode van 's-Gravenhage van een en ander rapport uitgebracht.

Gelijk trouwens ook uit het eigen besluit van Den Haag 8 September 1949 blijkt. Want men zegt daar: „ondanks de afwijzende beslissing van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.), gehouden te Amersfoort (1948)“ iets te besluiten. Hetgeen wel niet bewijst, dat men het besluit van Amersfoort goed verstaan heeft — het was n.l. geen a f w i j z e n d e beslissing — maar dan toch wel aantoon, dat men de acta onder oogen gehad heeft.

S a m e n v a t t i n g .

1. De roepende kerk van Kampen is naar art. 170 van de acta van de Generale Synode van Amersfoort en art. 50 K.O. niet in staat de generale synode samen te roepen voor 1951.

2. Eenig oordeel van twee particuliere synoden om de synode eerder te beroepen is niet ter tafel.

3. Het in de acta van Amersfoort, art. 189, sub C, 3, b mogelijk gemaakte geval doet zich niet voor.

4. De generale synode van 's-Gravenhage wist dit alles, kon dit alles althans uit de acta van Amersfoort weten.